

Kompetences ietvars ciematu aktīvistiem

(Village Hosts)

Project ID 2021-1-IT01-KA220-VET-000034855

Galvenais partneris:

Partneri:

Satura rādītājs

1. Ievads	3
1.1 Kompetences ietvara mērķis	3
1.2 Jaunas profesionālās lomas noteikšana	3
1.3 Kompetences konteksts ciemata aktīvistiem	4
1.4 Ciemata aktīvistu zināšanas, prasmes un īpašības	4
2. Ierosinātās ciemata aktīvistu kompetences saskaņā ar dizaina procesu	4
2.1. Piecas ciematu aktīvistu makrokompetences un ar tām saistītie mācību ieguvumi	5
2.2 Definētās ciematu aktīvistu kompetences	5
3. Metodoloģija	9
3.1 1. posms – aktuālā situācija: Starptautisko regulējums un dokumentu izpēte	9
3.2 2. posms – valstij (kultūrai) specifiskas profesionālās un teorētiskās kompetences kartēšana	9
3.3 3. posms – definēt un izstrādāt ciemata aktīvistu kompetences ietvara projektu	9
3.4 4. posms – fokusa grupas izstrādātā kompetences ietvara projekta testēšanai	9
3.5 5. posms – pamatkompetences atlase atbilstoši projektam	10
3.6 6. posms – salīdzinošā refleksija	10

1. Ievads

1.1 Kompetences ietvara mērķis

Kompetences ietvaru programmas “Erasmus+” projektā izstrādājušas septiņas Eiropas Savienības organizācijas ar mērķi definēt ciematu aktīvistu prasmes, ko iespējams attīstīt, lai uzlabotu dzīves kvalitāti mazos lauku ciemos un apvidos. Projektā “Atvērtā skola ciematu aktīvistiem” tika izveidots jaunu kompetenču ietvars, kurš pašlaik Eiropas kontekstā nav definēts, bet nākotnē varētu dot pienesumu lauku ciemu atdzimšanā visā Eiropā. Kompetences ietvars ir pirmais posms, lai projekta rezultātā izstrādātu koplietojama mūžizglītības apmācības programmu ciematu aktīvistiem dizaina kompetences paaugstināšanai.

Tā kā šāds profils tiek veidots un formalizēts pirmo reizi, projekta partnerība ir apvienojusi dažādu jomu (piemēram, lauku attīstība, kopienu veidošana, sociālā inovācija, pārveidojošais tūrisms, amatniecība un dizains) profesionālās kompetences un noteikusi piecas makrokompetences jomas un ar tām saistītos mācību rezultātus no dizaina disciplīnu perspektīvas.

Šī kompetences ietvara mērķauditorija ir ciematu aktīvistu – cilvēki, kas veicina sociālo, ekonomisko un ekoloģisko dzīvi mazos ciemos, sniedzot un radot ilgtspējīgus pakalpojumus, piemēram, *pozitīvas ietekmes tūrisma, dabas atjaunošanu un kultūras mantojuma takas, piedzīvojuma un sporta aktivitātes, lauku kooperatīvus, mācību un pieredzes ceļojumus, labsajūtas atveseļošanās un darba atpūtas, ražo produktus no lokāliem resursiem* u.c. Ciematu aktīvistu savieno kopienā esošos, bet neizmantotos vai neapzinātos resursus: cilvēkus, vietas, infrastruktūru, uzņēmumus un prasmes. Ciematu aktīvistu dod iespēju dažādiem partneriem un ieinteresētajām personām sadarboties kopīgas labākas dzīves vides radīšanā.

Šajā dokumentā, kas ir projekta pirmā posma rezultāts, nosauktās kompetences ir pašas nepieciešamākās no mērķauditorijas viedokļa saskaņā ar trīskāršā dizaina procesu “Definēt, izstrādāt, attīstīt”, tās ļauj iesaistīties katrā posmā, pamatojot, *kāpēc* nepieciešama kāda aktivitāte un iesaistīšanās.

Projekta otrā posma rezultāts paredz izstrādāt mācību programmu – metodiku un darba uzdevumus kompetences paaugstināšanai no pamata līdz ekspertu līmenim. Kompetences ietvars izstrādāts saskaņā ar Eiropas kompetenču ietvardokumentiem, piemēram, “EntreComp”, “DigComp”, “LifeComp” un “GreenComp”, un tas būs pamats turpmākai kompetences apstiprināšanai pēc mācību programmas pilotaktivitātēm.

1.2 Jaunas profesionālās lomas noteikšana

Lai īstenotu praksē mazo ciematu un lauku apvidu dzīves kvalitātes uzlabošanu, ciematu aktīvistu rada jaunus sociālos tīklojumus, attīsta pakalpojumus atbilstoši jaunākajām uzņēmējdarbības tendencēm: attālinātais darbs, kopstrāde, sadarbības platformas u. c. Ciematu aktīvistu dod iespēju dažādiem partneriem un ieinteresētajām personām sadarboties – bieži vien pirmo reizi.

Lai gan jēdziens "ciemata aktīvis" ir nesens, līdzīgu darbu vietējā līmenī jau ir darījuši kopienu un lauku attīstības speciālisti, projektu vadītāji un uzņēmīgi vietējo rīcības grupu jeb biedrību pārstāvji. Taču nepieciešams daudz vairāk šādu cilvēku. Piemēram, Itālijā vien mazo ciematu (5000 iedzīvotāju vai mazāk) skaits ir sarucis par 5500, Spānijā – par 3500, Serbijā – par 4700, un tās ir tikai trīs no šajā projektā pārstāvētajām valstīm.

Katrs ciems ir unikāls, tāpēc Atvērtajā skolā ciematu aktīvistiem mācību programmai nebūs viena standarta, nepieciešamās kompetences tiks attīstītas mikrokursos atbilstoši katra ciemata aktīvista individuālajām vēlmēm un vajadzībām.

1.3 Kompetences konteksts ciemata aktīvistiem

Ciemata aktīvistu loma ir mijiedarbība ar vairākām nozarēm – daudzi ciematu aktīvisi varētu būt saistīti kultūras nozari vai citām radošā un kultūras sektora izpausmēm. Ekonomikas iespējas mazajiem ciematiem nodrošināt var arī tūrisms. Ar aktivitātēm vietējā līmenī, izceļot tādas vērtības kā solidaritāte, līdzdalība un sadarbība, tiek veicināta arī sociālekonomiskā kohēzija.

Atvērtās skolas ciematu aktīvistiem unikalitāte un definētais kompetences ietvars ir dizaina procesa un metodoloģijas apvienojums. Ciemata aktīvista lomai tiek piedāvāta jauna kompetences sistēma, kurā apvienota starpnozaru izpēte un iesaistīto un ieinteresēto personu pieredze.

1.4 Ciemata aktīvistu zināšanas, prasmes un īpašības

Efektīvam ciemata aktīvistam nepieciešama neparasta kompetenču kombinācija, piemēram, digitālā prasme, uzņēmējdarbības plānošana un ilgtspēja, kā arī intrapersonālās, koprades un sadarbības prasmes, lai iniciētu, pulcētu, veicinātu, organizētu un koordinētu.

2. Ierosinātās ciemata aktīvistu kompetences saskaņā ar dizaina procesu

Ciematu aktīvisi veicina sociālo, ekonomisko un ekoloģisko dzīvi mazos ciematos, nodrošinot un radot ilgtspējīgus pakalpojumus, savienojot vietējos resursus, kas, iespējams, kopienā jau pastāv, bet nav zināmi vai ir izolēti. Ciematu aktīvisi dod iespēju dažādiem partneriem un ieinteresētajām personām strādāt kopā un sadarboties. Tādas kompetences kā atjautība, pašdisciplīna, iekšējo resursu

atrašana, iniciatīva, entuziasms, elastība, atvērtība, tolerance, empātija un spēja mācīties patstāvīgi tiek uzskatītas par ciemata aktīvista personiskajām iezīmēm.

2.1. Piecas ciematu aktīvistu makrokompetences un ar tām saistītie mācību ieguvumi

Ciematu aktīvistu kompetences definētas starpkultūru pētījuma rezultātā atbilstoši starptautisko un ES kompetences sistēmu kartēšanas analīzei visās projekta dalībvalstīs – Itālijā, Spānijā, Ungārijā, Serbijā, Polijā, Polijā un Latvijā.

Definētās kompetences atbilst ES noteiktajām transversālajām (*LifeComp*), uzņēmējdarbības (*EntreComp*), digitālajām (*DigComp*) un zaļajām (*GreenComp*) kompetences sistēmām. Daļa kompetenču norādītas kā mācību ieguvumi, kas pielietojami praktiskajā darbā pēc individuāli izvēlētu mācību moduļu kombinācijas (mācību progresa līmeņu) apgūšanas.

Makrokompetences tika atlasītas, izmantojot "ūdenskrituma" metodoloģiju saskaņā ar aktuālo situāciju, Eiropas Savienības un starptautisko kompetences pētījumiem, un atbilstoši analīzei par nākotnē nepieciešamajām kompetencēm, kas būs pieprasītas līdz 2030. gadam (2. nodaļa). Dokumentu, pētījumu un nākotnē nepieciešamo kompetenču kartēšana notika arī katrā no sešām projekta partnervalstīm (3. nodaļa). Sākotnēji atlasītās makrokompetences tika pārbaudītas un testētas saistītās mērķauditorijas fokusa grupās sešās partnervalstīs (2. pielikums). Saņemtie ieteikumi tika apvienoti un iestrādāti kopējā kompetences ietvara priekšlikumā atbilstoši dizaina procesa metodoloģijai un kompetences jomām saskaņā ar Eiropas Savienības un starptautisko kompetenču analīzi.

2.2 Definētās ciematu aktīvistu kompetences

Pirmā projekta (PR1) rezultātā tika definētas piecas kompetences jomas, kas palīdzēs izstrādāt un strukturēt apmācību programmas moduļus Atvērtās skolas ciematu aktīvistiem (PR2):

- Vīziju un iespēju kartēšana (1. kompetences joma (KJ)).
- Dalībnieku un resursu kartēšana (2. kompetences joma (KJ)).
- Vietas stāstīšana (3. kompetences joma (KJ)).
- Pakalpojumu prototipu izstrādāšana, aktivitāšu plānošana un ieviešana (4. kompetences joma (KJ)).
- Sadarbības platformu un jaunu uzņēmējdarbības modeļu izveidošana (5. kompetences joma (KJ)).

Nosauktajās kompetences jomās ciematu aktīvistiem ir būtiskas šādas deviņas kompetences, ņemot vērā dizaina procesu un metodoloģiju:

- Inovatīva un reflektīva domāšana.
- Spēja rīkoties mainīgā un nepastāvīgā vidē.
- Spēt metodoloģiski novērtēt un izvērtēt.
- Spēt komunicēt un tīklot.
- Kopā-dizainēšanas un kopradīšanas prasmes.
- Prezentāciju prasmes un digitālā komunikācija.

- Produktu un pakalpojumu inovāciju sistēmu ieviešana.
- Uz planētu un cilvēku orientētu pakalpojumu izstrāde.
- Uzņēmējdarbība (t.i., pārdošana / mārketinga / finanšu piesaistīšana).

No jauna definētas kompetences, ko ciematu aktīvisti varēs pielietot darbā pēc individuāli izvēlētu mācību moduļu kombinācijas (mācību progresu līmeņu) apguves:

- Spēja pieņemt pamatotus un informētus lēmumus (KJ1).
- Spēja izmantot analītisko dizaina domāšanu un dizaina procesu (KJ1).
- Izpratne par inter- un starpkultūru daudzveidību (KJ1).
- Spēja uzturēt attiecības ar vietējo kopienu un partneriem (KJ2).
- Spēja sadarboties ar cilvēkiem un organizācijām (KJ2).
- Prasme organizēt kopienas un pilsonisko līdzdalību (KJ2).
- Spēja risināt konfliktus (KJ2).
- Spēja uzņemties vadību un koordinēšanu (KJ2).
- Prasme deleģēt atbildību un uzdevumus ārpakalpojumu sniedzējiem (KJ2).
- Spēja komunicēt caur stāstniecību (KJ3).
- Izpratne par produktu izstrādi, pieredzes un pakalpojumu dizaina metodoloģiju (KJ4).
- Izpratne par vizuālo estētiku (KJ4).
- Spēja pielietot atbilstošas dizaina metodes lietotāja pieredzes radīšanā (KJ4).
- Spēja identificēt finansējuma iespējas (KJ5).
- Prasme pielietot dažādas finansējuma iegūšanas stratēģijas (KJ5).
- Prasme piemērot atbilstošu uzņēmējdarbības modeli (KJ5).
- Izpratne par atbilstošu mārketinga stratēģiju izstrādi un ieviešanu auditorijas attīstībai (KJ5).

Paredzēts, ka norādītās ciematu aktīvistu kompetences tiks mācītas kā projektēšanas process un projektēšanas metodoloģija Atvērtās skolas apmācību programmā ciemu saimniekiem – skatīt 1. tabulu.

1. tabula Galvenās ciemata aktīvistu kompetences saskaņā ar projektēšanas procesu, Freimane A., 2022

Trīskāršais projektēšanas process	Kompetences joma	Kompetence	Kompetences joma saskaņā ar ES un starptautisko kompetences kartēšanu	Mācību rezultāti
definēt	Vīzija un iespēju kartēšana	Inovācija un reflektīva domāšana. Spēja rīkoties mainīgā un nepastāvīgā vidē	Transversālā kompetence – kritiskā un inovatīvā domāšana / problēmu risināšana	Spēja pieņemt pamatotus un informētus lēmumus. Spēj izmantot analītisko dizaina domāšanu un dizaina procesu.
		Spēja metodiski novērtēt un izvērtēt	Uzņēmējdarbības kompetence – Projektēšana un projektu vadība visam uzņēmējdarbības ciklam, ieskaitot stratēģisko plānošanu /	Izpratne par inter- un starpkultūru daudzveidību.

			Uzraudzība un novērtēšana	
	Dalībnieku un resursu kartēšana	Spēja komunicēt un tīklot	Transversālā kompetence - Pielāgojamība / Problēmu risināšana / Līderība / Tīklošana / Komunikācija / Emocionālā inteliģence / Starppersonu prasmes / Globālā pilsonība.	Spēja uzturēt attiecības ar vietējo kopienu un partneriem. Spēja sadarboties ar cilvēkiem un organizācijām. Prasme organizēt kopienas un pilsonisko līdzdalību. Spēja risināt konfliktus.
		Kopā-dizainēšana un kopradīšanas prasmes	Transversālā kompetence - Līderība / Tīklošana / Problēmu risināšana / Starppersonu prasmes	Spēja uzņemties vadību un koordinēšanu. Prasme deleģēt atbildību un uzdevumus ārpakalpojumu sniedzējiem.
dizains	Stāstniecība	Prezentāciju prasmes un digitālā komunikācija	Digitālā kompetence - Tehnoloģiju izpratne / Digitālais mārketinga / Digitālā komunikācija	Spēja komunicēt, veidojot stāstu par vietu.
	Pakalpojumu prototipu izstrādāšana, aktivitāšu plānošana un ieviešana	Produktu un pakalpojumu inovāciju sistēmu ieviešana	Uzņēmējdarbības kompetence - Projektēšana un projektu vadība visam uzņēmējdarbības ciklam, ieskaitot stratēģisko plānošanu / Autortiesības un nemateriālās tiesības / Kritiskā un inovatīvā domāšana. Zaļā kompetence - dzīvot, strādāt un rīkoties ilgtspējīgi.	Izpratne par produktu izstrādes, pieredzes un pakalpojumu dizaina metodoloģiju. Izpratne par vizuālo estētiku.
		Uz planētu un cilvēku orientētu pakalpojumu izstrāde	Transversālā kompetence - Starppersonu prasmes / komunikācija / emocionālā inteliģence	Spēja pielietot atbilstošas dizaina metodes lietotāja pieredzes radīšanā.
piegādāt	Sadarbības platformu un jaunu uzņēmējdarbības modeļu izveidošana (5. kompetences joma)	Uzņēmējdarbība (t.i., pārdošana / mārketinga / finanšu piesaistīšana)	Uzņēmējdarbības kompetence - Stratēģiskā un finanšu vadība / Mārketinga	Spēja identificēt finansējuma iespējas. Spēja pielietot dažādas finansējuma iegūšanas stratēģijas. Spēja piemērot atbilstošu uzņēmējdarbības modeli. Izpratne par atbilstošu mārketinga stratēģiju

			izstrādi un ieviešanu auditorijas attīstībai.
--	--	--	--

3. Metodoloģija

Projekta "Atvērtā skola ciematu aktīvistiem" rezultātu (PR1, PR2, PR3, PR4, PR5) mērķgrupa ir praktizējošie speciālisti, tādēļ tie tika iesaistīti dažādos kompetences ietvara izstrādes un testēšanas posmos. Kompetences ietvarstruktūra tika izveidota sešos posmos kā jaukta metožu tipa pētījums.

3.1 1. posms – aktuālā situācija: Starptautisko regulējums un dokumentu izpēte

1. posmā veikta dokumentu un normatīvo aktu izpēte, kas balstīta uz ES un starptautiskiem pētījumiem, kā arī pieprasījuma prasmju un kompetences analīzes prognozes. Starptautisko regulatīvo un dokumentu izpēti veica dizaina pētniece Dr. Aija Freimane un vadošais partneris Matera Hub.

3.2 2. posms – valstij (kultūrai) specifiskas profesionālās un teorētiskās kompetences kartēšana

2. posmā katrā projekta partnervalstī tika veikta dokumentu izpēte, apvienojot valsts un nacionālos noteikumus un nepieciešamās kompetences.

3.3 3. posms – definēt un izstrādāt ciemata aktīvistu kompetences ietvara projektu

Kompetences tika izvēlētas pēc konkrētai valstij (kultūrai) specifisku pētījumu un etnogrāfisko pētījumu (novērojumi, intervijas ar ieinteresētajām pusēm) analīzes (1. pielikums), ņemot vērā dizaina procesu un pētnieces un lektores Dr. Aijas Freimanes 15 gadu pieredzi dizaina izglītības jomā, nodrošinot jaunu produktu un pakalpojumu izstrādi ar dizaina metodēm.

Makrokompetences tika izvēlētas, izmantojot "ūdenskrituma" metodoloģiju pēc esošās situācijas, Eiropas Savienības un starptautisko kompetences pētījumiem, un nākotnē nepieciešamo kompetenču, kas būs pieprasītas līdz 2030. gadam (2. nodaļa), analīzes. Dokumentu, pētījumu un nākotnē nepieciešamo kompetenču kartēšana notika arī katrā no sešām projekta partnervalstīm (3. nodaļa). Projekta partneri testēja kompetences ietvara projektu, to atkārtoja un uzlaboja, lai 4. posmā to varētu apstiprināt kopā ar ieinteresētajām personām.

3.4 4. posms – fokusa grupas izstrādātā kompetences ietvara projekta testēšanai

Fokusa grupu izveides mērķis bija iegūt padziļinātu analīzi par definēto kompetences ietvaru, lai vēlāk partnerība varētu izstrādāt mācību materiālus. Fokusa grupu metodoloģija ir aprakstīta 2. pielikumā.

Katrs partneris nodrošināja darba kārtību un diskusiju tēmas, kas iekļāva dalībnieku personīgo pieredzi, šķēršļus, vajadzības un iespējas, ko nepieciešams izpētīt un uzlabot.

Visi partneri izmantoja vienu un to pašu veidlapu un jautājumu kopumu, kas tika tulkots katras partnervalsts valodā. Tas ļāva veikt salīdzinājumus starp valstīm un kultūrām, kā rezultātā tika izstrādāta visaptveroša pētniecība un definētais kompetences ietvars. Fokusa grupu rezultāti ir pievienoti 3. pielikumā.

3.5 5. posms – pamatkompetences atlase atbilstoši projektam

Saņemtās atsauksmes no 4. posma tika apvienotas un ieviestas kopējā kompetences ietvara priekšlikumā atbilstoši dizaina procesam un kompetences jomām saskaņā ar Eiropas Savienības un starptautisko pētījumu analīzi.

3.6 6. posms – salīdzinošā refleksija

6. posmā tika apstiprināta izstrādātā kompetences sistēma, veicot salīdzinošo refleksiju ar ieinteresētajām personām. Reflektētāja uzdevums bija analizēt saturu, novērtējot kompetences ietvaru un PR1 rezultātu kvalitāti un saskaņotību "Erasmus+" projektā "Atvērtā skola ciematu aktīvistiem".